

DOORBREEK DE CYCLUS VAN LAAGGELETTERDHEID BINNEN HET GEZIN



de Bibliotheek





WELKOM

Onze samenleving wordt steeds complexer en dynamischer. Om mee te komen hebben mensen kennis en vaardigheden nodig, zoals lezen en schrijven en het omgaan met digitale middelen. Niet iedereen beschikt echter over die basisvaardigheden.

Een op de negen Nederlanders heeft grote moeite met lezen, schrijven of rekenen en heeft daardoor moeite om mee te doen in de maatschappij. Laaggeletterdheid kost de samenleving jaarlijks één miljard euro doordat laaggeletterden minder productief zijn en vaker problemen hebben, bijvoorbeeld op het gebied van gezondheid.

De cyclus van laaggeletterdheid

Het risico dat laaggeletterdheid van generatie op generatie wordt doorgegeven is groot. Laaggeletterde ouders kunnen hun kinderen niet goed voorlezen en praten vaak minder met de kinderen. Door een gebrek

aan taalstimulering thuis, beginnen veel kinderen al met een taalachterstand op school. Zo'n taalachterstand wordt vaak niet ingehaald, zodat kinderen school verlaten met taalproblemen. Zij vormen de nieuwe aanwas laaggeletterden die dit op den duur ook weer dreigen door te geven aan hun eigen kinderen. Dit is de cyclus van laaggeletterdheid.

Dit document geeft inzage in de complexiteit van de problematiek rond laaggeletterdheid én handvatten om deze cyclus te doorbreken via een focus op het gezin.

DNA van de Bibliotheek

Sinds jaar en dag zet de Bibliotheek zich in om de vaardigheden en talenten van de Nederlandse bevolking te ontwikkelen. Het ondersteunen van basisvaardigheden zoals lezen, schrijven en mediawijsheid zit in het DNA van de bibliotheken. Zij hebben daarbij veel oog voor degenen die extra hulp nodig hebben met lezen, schrijven en mediawijsheid.

Bibliotheken hebben stevig geïnvesteerd in programma's, zoals BoekStart, de VoorleesExpress en de Bibliotheek *op school* om de taalontwikkeling zo vroeg mogelijk te stimuleren. Samen met essentiële partners als gemeente, kinderopvang en onderwijs willen Bibliotheken ervoor zorgen dat geen enkel kind de school met een taalachterstand verlaat. Volwassenen die moeite hebben met lezen en schrijven, kunnen met hun leervraag bij het (digi-)Taalhuis terecht voor één-op-één begeleiding, cursussen en groepsactiviteiten.

Gezamenlijke aanpak binnen het gezin

Om de cyclus van laaggeletterdheid binnen het gezin te doorbreken is het nodig dat programma's ter voorkoming van laaggeletterdheid bij kinderen en ter bestrijding ervan bij volwassenen in samenhang worden aangeboden. De gezinsaanpak staat centraal. Het is van cruciaal belang dat de Bibliotheek en andere partners op structurele wijze met elkaar samenwerken. Immers, niemand kan de cyclus van laaggeletterdheid alleen doorbreken!

LAAGGELETTERDHEID IN BEELD

1 op de 9
Nederlanders
(16 tot 65) is
laaggeletterd

2,5 miljoen mensen (16+) hebben naast lezen en schrijven moeite met rekenen en/of digitale vaardigheden

65% HEEFT EEN
NEDERLANDSE
ACHTERGROND
35% HEEFT EEN MIGRATIE-
ACHTERGROND

42% HEEFT ALLEEN
DE BASISCHOOL
AFGEROND

'DAT FORMULIER VUL IK THUIS WEL IN'
'Ik schrijf zo onleesbaar'
'IK BEN MIJN BRIL VERGETEN'
'Die bijsluiters zijn zo ingewikkeld'
'IK DACHT DAT DE AFSpraak MORGEN WAS'
'Ik ben woordblind'

Jaarlijkse kosten laaggeletterdheid in Nederland: ruim één miljard

Productiviteit:	652 miljoen
Zorg:	257 miljoen
Sociale zekerheid:	117 miljoen
Armoede:	95 miljoen



43% is werkloos
of inactief

doen minder
vrijwilligerswerk



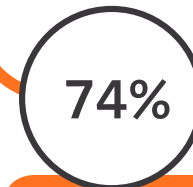
kans op sociale
uitsluiting

hebben
minder sociale
contacten



laaggeletterdheid
per sector

1. industrie
2. bouw
3. zorg



is eenzaam

zijn vaker
langdurig arm



afhankelijk van
een uitkering



groter risico
op ziekten

Laaggeletterdheid
heeft grote impact op
het persoonlijk leven
van de laaggeletterde

zijn minder
gelukkig

DE CYCLUS VAN LAAGGELETTERDHEID

50% van de laaggeletterden is ouder van een kind jonger dan 18 jaar

POSITIEVE LEESOPVOEDING

- Voorlezen
- Praten over boeken
- Het goede voorbeeld geven door zelf te lezen
- Thuis boeken hebben
- Met de kinderen naar de Bibliotheek of boekhandel gaan

Hoe lager de Sociaal Economische Status van de ouders, hoe minder kans dat er thuis sprake is van een positieve leesopvoeding



Het ontbreekt laaggeletterde ouders in veel gevallen aan vaardigheden om een positieve leesopvoeding te bieden

Een 4-jarige die niet wordt voorgelezen kent 1500 woorden, een 4-jarige die wel wordt voorgelezen kent er 3500

De kans dat een kind uitgroeit tot lezer wordt 5 keer zo groot als ouders een actieve leesopvoeding voeren

90.000 jongeren (16 tot 24) zijn laaggeletterd.
62% van de 15-jarigen in vmbo-basis is laaggeletterd

DOORBREEK DE CYCLUS

ALLEEN SAMEN KAN
LAAGGELETTERDHEID
TE LIJF WORDEN
GEGAAN



*Bovenstaande samenwerkingsvormen zijn bedoeld als voorbeeld. Per Bibliotheek kan het aanbod verschillen en per werkgebied kunnen samenwerkingspartners en vormen variëren.

DE KRACHT
ZIT IN STRUCTURELE
VERBINDING



GEZINS- AANPAK

Een gezinsaanpak is een effectieve aanpak om de cyclus van laaggeletterdheid te doorbreken. Deze aanpak is erop gericht dat ouders hun eigen basisvaardigheden ontwikkelen en tegelijkertijd leren hun kinderen te ondersteunen in de taalontwikkeling.

BoekStartcoach

Een BoekStartcoach is structureel aanwezig op het consultatiebureau om met ouders in gesprek te gaan over het belang van voorlezen voor de taalontwikkeling. Ook promoot de BoekStartcoach het voorleesplezier.

Scoor een Boek! Coach

De Scoor een Boek! Coach komt bij laag-taalvaardige gezinnen thuis om het gezin te begeleiden, ondersteunen en stimuleren in de deelname aan de Scoor een Boek! Thuiseditie. Deze coach begrijpt en weet aan te sluiten op de situatie van het gezin en probeert ouders die nog niet van lezen houden te stimuleren met lezen bezig te gaan.

VoorleesExpress

Vrijwilligers van de VoorleesExpress komen een half jaar bij een gezin thuis om voor te lezen aan de kinderen en introduceren het voorleesritueel bij de ouders. Ook maken zij de ouders bekend met het Taalhuis of ander bibliotheekaanbod.

“VIA DE KINDEREN KUN JE DE OUDERS TRIGGEREN OM OOK IETS AAN HUN TAALONTWIKKELING TE DOEN.”

Taal voor Thuis

Taal voor Thuis is voor ouders met jonge kinderen. De cursus ondersteunt ouders bij het stimuleren van de taal- en schoolontwikkeling van hun kind. Taal voor Thuis bestaat uit minimaal 6 bijeenkomsten. Het behandelt thema's die zijn afgestemd op de leeftijd van de kinderen en op datgene wat op school wordt behandeld. De cursus bevordert ook de taalvaardigheid van ouders. Taal voor thuis is een module van Stichting Lezen & Schrijven.

Spel aan Huis

Spel aan huis bevordert de ontwikkeling van kinderen door spelstimulering, met een actieve rol voor ouders. Hierdoor verbeteren kinderen hun Nederlandse taalvaardigheid. Door Spel aan Huis spelen ouders vaker met hun kinderen en lezen vaker voor. Ook worden ze sneller lid van de Bibliotheek en zoeken ze gemakkelijker toegang tot opvoed- en taalcursussen.

SUCCEFACTOREN VAN PROGRAMMA'S GERICHT OP GEZINSAANPAK

- Sluit aan op de culturele/ talige achtergrond van het gezin
- Maak gebruik van moderne media (film, beeld)
- Zoek naar een geschikt moment voor het gezin
- Bouw voort op de dagelijkse praktijk van ouders
- Leg de nadruk op positieve interactie tussen ouder en kind



DE BIBLIOTHEEK ALS SPIN IN HET WEB

Openbare Bibliotheek

De openbare Bibliotheek is een organisatie die ruimte biedt voor het stimuleren van lezen, educatie, informatievoorziening, ontmoeting en debat. Zij richten zich op de persoonlijke ontwikkeling van mensen en de verbetering van hun kansen in de maatschappij. Het doel hiervan is de zelfstandigheid en gelijkwaardigheid te stimuleren, zodat iedere burger actief aan de samenleving kan deelnemen.

Netwerk van Overijsselse Bibliotheken

De Overijsselse Bibliotheken zijn een logische samenwerkingspartner vanwege hun fijnmazige, openbare en laagdrempelige voorzieningen. Bibliotheken hebben stevige lokale en regionale netwerken en zijn op inhoud sterk verbonden met de doorgaande lijn basisvaardigheden. Binnen deze lijn horen programma's als BoekStart, de VoorleesExpress, de Bibliotheek *op school* en het Taalhuis met een verscheidenheid aan taalactiviteiten. De Overijsselse Bibliotheken

zien grote kansen in een versterking van verbindingen tussen de preventieve (gericht op kinderen) en curatieve aanpak (gericht op volwassenen), alsook tussen werkgevers en sociale partners.

Provincie Overijssel

De Provincie zet zich samen met het rijk en de gemeenten in om de Overijsselse Bibliotheken nu en in de toekomst blijvend in de samenleving te verankeren. Bij het invullen van hun taak om bibliotheekinnovatie te stimuleren, wordt de nadruk gelegd op de bestrijding van laaggeletterdheid en de scholing van de Overijsselaar in 21^e eeuwse basisvaardigheden.

Vereniging van Nederlandse Gemeenten

Bibliotheekwerk is een taak van gemeenten. Lokale Bibliotheken lenen niet alleen boeken uit, maar ontwikkelen zich tot knooppunten van kennis, contact en cultuur in de samenleving. Deze ontwikkeling wordt gesteund door de Innovatieagenda van de Bibliotheken.

Koninklijke Bibliotheek

De KB heeft in opdracht van het ministerie OCW, VNG en IPO een landelijke innovatieagenda voor Bibliotheken opgesteld. Binnen deze innovatieagenda zijn 4 prioriteiten benoemd, waaronder Jeugd & Onderwijs (taalontwikkeling, leesplezier en mediawijsheid) en Participatie & Zelfredzaamheid (het ontwikkelen van (basis)vaardigheden om volwaardig mee te komen in de maatschappij).

Tel mee met Taal

Het actieprogramma Tel mee met Taal is een gezamenlijk initiatief van de ministeries OCW, SZW en VWS. Het programma richt zich op het voorkomen en bestrijden van laaggeletterdheid via programma's als Kunst van Lezen, Bibliotheek en Basisvaardigheden en Taal voor het Leven (Stichting Lezen & Schrijven). Binnen het preventieve onderdeel Kunst van Lezen werken de landelijke partijen Stichting Lezen en de KB samen met POI's en lokale Bibliotheken om, via BoekStart en de Bibliotheek *op School*, voorlezen aan te wakkeren en leesplezier te verhogen.

Bronnen

Stichting Lezen (2017). *Leesbevordering in gezinnen met weinig leescultuur. Over het hoe en waarom van het betrekken van laagopgeleide en laaggeletterde ouders bij de leesopvoeding*

Stichting Lezen & Schrijven (2018). *Feiten en Cijfers Laaggeletterdheid (2018); Factsheet Laaggeletterdheid en Geld (2018); Factsheet Laaggeletterdheid in Nederland (2018)*

Price Waterhouse Coopers (2018). *De Maatschappelijke kosten van laaggeletterdheid (2018)*

Colofon

Voor meer informatie over het doorbreken van de cyclus van laaggeletterdheid binnen het gezin, kun je contact opnemen met de Bibliotheek in jouw gemeente.

Deze brochure is ontwikkeld door Rijnbrink in samenwerking met Stichting Lezen.

Mede mogelijk gemaakt door het Netwerk van Overijsselse en het Gelders Bibliotheek Netwerk.

mogelijk gemaakt
door



≡ provincie
Gelderland

de Bibliotheek

